

צורות, צרכים, השראה ומעוף

הנה דקה אחת מתוך יצירת המחול Shape On Us שנחרתת בזיכרון. במרכזה מסע משותף של שני רקדנים האחד "רגיל" והשני "לא רגיל" והם משתפים פעולה במסע מורכב למעלה. בסוף מגיע הרקדן עם שני קביו אל כתפיו של חברו ושם הוא מתיצב, מרים את ראשו ופורש את ידיו לצדדים. הקביים מאריכים את מוטת זרועותיו והוא נדמה לציפור גדולה שמתרוממת לרגע אחד גבוה מעל כולם. אחר כך מתחיל המסע חזרה אל הקרקע. כותרת המשנה שהעניק הכוריאוגרף שרון פרידמן ליצירתו "עבודה לתשעה רקדנים עם וללא מוגבלות פיזית" אמורה להכין את הצופה למופע שמצפה לו. בהמשך מתברר שהמפגש הממשי עם הרקדנים שההכנה האינפורמטיבית לא ממש מכינה אותך לחוויה. וגם שיש עוד לא מעט רגעים כאלה שמביאים אותך לנוע בדריכות לקידמת הכסא שלך.

כבר למעלה מעשרים שנה שלהקת "ורטיגו" מקיימת את פרויקט "כח האיזון" שבמסגרתו נפגשים לסדנאות ולריקוד משותף רקדנים בעלי יכולות פיזיות שונות. אז הזמינו מנהלי ורטיגו נועה ורטהיים ועדי שעל את הכוריאוגרף הבריטי אדם בנג'מין שיצר את "כח האיזון", יצירה בימתית חזקה בה רקדו רקדנים "רגילים" עם בעלי מגבלות ויצרו רגעים בתי נשכחים. המופע הזה האיץ את פעילות פרויקט "כח האיזון" בראשותם של טלי ורטהיים, רקדנית, מורה למחול ואחותה של נעה וחי כהן, רקדן על כיסא גלגלים. הרעיון התגבש מתוך שיתוף הפעולה ביניהם על בסיס טכניקת הקונטקט המדגישה קשר פיזי בין הרקדנים. הצלחת הסדנאות והדרישה הגבוהה הרחיבו את הפרויקט

כותרת המשנה שהעניק הכוריאוגרף **שרון פרידמן ליצירה שמועלת במסגרת פרויקט מיוחד עם להקת ורטיגו - "עבודה לתשעה רקדנים עם וללא מוגבלות פיזית" אמורה להכין את הצופה למופע שמצפה לו. בהמשך מתברר שהמפגש הממשי עם הרקדנים, שההכנה לא ממש מכינה אותך לחוויה. מסע מיוחד של מחול | יעל אפרתי**

הכוריאוגרף שרון פרידמן: "עסקתי בחיבורים בין צורות וצרכים בין הרקדנים, נתתי להם רעיונות ראשוניים שאותם הם חקרו ובהמשך הביאו לסטודיו הצעות תנועתיות. החיפוש שלי בתוך עולם ושפת הקונטקט מתמקד בחיפוש אחר שליטה מתמדת במהלך הגופני, גם כשהוא עובד עם גוף אחר.

"מערכות היחסים ביני לבין הרקדנים וגם אלו שבין הרקדנים מבוססת על השאלה הראשונית "למה אני כאן?". וממנה גם מה הקשר ביני לבין השאר, מה יש לי להציע להם ומה יש להם לתת לי. מבחינתי, במהלך תהליך יצירתי הסיבתיות להשתתפות של כל אחד מהאמנים המשתתפים בפרויקט צריכה להתגלות, וכשכל התהליכים מתגלים - נוצרת הרמוניה".

זו עבודתך הראשונה עם נועם הלפר יוצר המוסיקה ליצירה. איך היה?

"באיזשהו מקום לא ציפיתי לדיוק ולחיבור המעניין והמפתיע ביננו. אנחנו לא עובדים באותה שפה, אבל למרות זאת, היה משהו שהצליח להביא את הדברים למקומם שהיה גדול מאיתנו - היצירה עצמה, האנשים והמחויבות שלנו לענות ליחודיות הזאת. הצורך ליצור עולם שכולנו נוכל להרגיש אותו גם אם לא נוכל להסביר אותו".

Shape on us
צילומים: יואל לוי

ושנערך ברחבי הארץ. מתוך מאות המשתתפים בו הוכשרו גם מורים והם רוקדים לצד רקדני "ורטיגו" ביצירה החדשה שהועלתה בפסטיבל ישראל ובקרוב גם במרכז סוזן דלל בתל אביב.

עבור פרידמן (40) מדובר בהתנסות ראשונה בעבודה עם רקדנים בעלי יכולות מגוונות אבל הנושא קרוב לליבו עוד מחוויות הילדות המוקדמות שלו. "נולדתי לאם המתמודדת עם תסמונת ארנולד כיארי, החיפוש אחר פתרונות פזיים והתארגנות של הגוף בחלל הבית והסביבה החיצונית היתה וריד חשוב בהתפתחותי כילד ואחר כך כחוקר גוף ותנועה" מסביר פרידמן, כוריאוגרף מצליח שחי ופועל כבר למעלה מעשור במדריד וקודם לכן בארץ רקד ב"רטיגו" וב"להקת המחול הקיבוצית" החיים המשותפים עם אמא הביאו עימם את הצורך בהבנה ארכיטקטונית-גופנית תמידית. ההזמנה מנעה ועדי (מנהלי "ורטיגו") ליצור עבודה חדשה במסגרת "כח האיוון", למעשה החזירה אותי הביתה. זה היה כמו ליצור את הכוריאוגרפיה בסלון ביתי".

עם איזה רעיון-מחשבה הגעת בפעם הראשונה לסטודיו החזרות של "ורטיגו"?

"המחשבה העיקרית הראשונית היתה הסקרנות להכיר את הדרך בה עובד כל אחד מהגופים הייחודיים שאיתם יצאנו לדרך - כגוף חשוף שאינו נעזר בכלים חיצוניים כגון כסאת גלגלים או קביים. רציתי להבין איך יראה מכלול הגופים האלו כגוף אחד. אחת המשימות הראשונות שהקבוצה קיבלה ממני היה מציאת פתרונות להתקדמות משותפת מנקודה אחת לנקודה אחרת בחלל. בנוסף, תשומת ליבי היתה נתונה לחיפוש אחר שפה ורבלית שקופה במהלך היצירה, כלומר, היינו צריכים להתחייב לאפשרות לשאול במטרה להבין את התהליכים המגוונים הללו".

איך היו החזרות? באיזו מידה היו הרקדנים שותפים לתהליך היצירה? ספר בבקשה קצת על סגנון עבודת ה"קונטקט" שלכם.

"עסקתי בחיבורים בין צורות וצרכים בין הרקדנים, נתתי להם רעיונות ראשוניים שאותם הם חקרו ובהמשך הביאו לסטודיו הצעות תנועתיות. החיפוש שלי בתוך עולם ושפת הקונטקט מתמקד בחיפוש אחר שליטה מתמדת במהלך הגופני, גם כשהוא עובד עם גוף אחר. במהלך היצירה אנחנו לא מפסיקים לחקור את השליטה האישית והקבוצתית בצורות ובאיכויות שיצרנו. השפה הטכנית אותה אני מפתח ואיתה עובד מתמקדת בבניית מרכזים משותפים ושליטה בהתפתחות התנועה המשותפת הבוססת על זיהוי צרכים וניסוח פיזי של פתרונות עבורם. תרגילים אלה הוו בסיס למפגש בין הגופים המגוונים שלוקחים חלק ביצירה".

איך מתמודד התהליך היצירתי עם אילוצי התנועה של חלק מהרקדנים?

"אנחנו לא מסתכלים על התנועה של הרקדנים כעל אילוץ. מתחילת התהליך התעקשנו על ההבנה שהגופים שעמדים מולנו הם גופים יחודיים שאין כמותם. צורתם, צרכיהם או "אילוציהם" הם מקור ההשראה והמעוף של היצירה".

שיתוף הפעולה בין הרקדנים הוא מרגש. איך מגיעים לכך?